

ژ روژنامه قانیگ

سینه‌ما کوردی دناشه‌را دوره‌یل و هیشیان دا

محی الدین عیسو

کورد هه‌ولدایه بچنه دناف جیهانا سینه‌مایی دا ، ژبه‌ر وی کاریزما بهیژا وی هه‌ی دباشکرن و ئەندازه‌کرننا ناشوپا مروفايه‌تی د ده‌رگه‌می خو بی به‌رفره‌هدا برتیا به‌رهم ئینانا فلمین واقعی کو ده‌ریزینی ژ مه‌ینه‌تین که‌فتارین کوردا دکهن . و د چهنده سالین دوماهیی دا چهندين فلم هاتینه به‌رهم ئینان کو پیشکداري د فیسته‌فالیین نیف ده‌وله‌تی دا کره‌ی ژوانا (کویسه‌له‌ژی دشین بفرن) بی ده‌ره‌ینه‌ر به‌مه‌نی قوبادی ، و (فودکا لیمون) بی هونه‌ر سه‌لیمی و (ونیرگز بشکفین) ، و (ده‌ریازون ژ غوباری) بی ده‌ره‌ینه‌ر شه‌وکت ئەمین کرویکی ئەوی پیشکداري د فیسته‌فالا قاهره‌ یا سینه‌مایی دا کری ، و فلمی (کیلومتر زیو) بی پیشکداري د به‌ریکانا فرمی یا فیسته‌فالا (کان) یا سینه‌مایی یا پینجی وه‌شتی دا کری ....

به‌لی خالا وه‌رچه‌رخانا ئیککی یا ژ راست د میژوییا سینه‌ما کوردی دا کو نیزیکه بچیه د سیه‌ سالیا خودا ل وی روژی بو یا ده‌ره‌ینه‌ری کورد (به‌لاماز گونای) ب فلمی خو (ری) خه‌لاتی زیریینی فیسته‌فالا (کان) ل سالا ۱۹۸۲یی (السعهه‌ الزهیهه) بده‌سحقوه‌ بری . و ل سوریا ، و سه‌ره‌رای لاوازییا سینه‌مایی ب ره‌نگه‌کی گشتی ، هنده‌ک ده‌ره‌ینه‌ر و هونه‌رهنه‌ندین کورد هه‌ولداينه‌ شیانین خو د کارئ سینه‌مایی دا دیارگن و ب سه‌پینن و ب تاییه‌تی د بیافی فلمین دکومیئنتی و کورته‌فلماندا ، و خو ب به‌رهم ئینانا فلمین سوری ته‌ره‌بی هه‌ماندی کره‌ی ژبه‌ر کو به‌رهم‌ئینانا وان ب کوردی یا بزه‌حمه‌ته . و ژبو ناساندنا رایا گشتی ب

کارگه‌ریا سینه‌ما کوردی و هه‌ولین وی ، ده‌رگایین راگه‌ماندن و ب تاییه‌تی ل هه‌ریما کوردستانا ئیراقی هه‌ولدايه به‌رهم ئینانا سینه‌مایی بده‌ته ناسین و روهاهیی به‌رده‌ته ل سه‌ر پیشقه‌چونا سینه‌مایی ل هه‌ریمی ، و بو نمونه ، ب چاقدتیریا وه‌زاره‌تا ره‌وشه‌نبیری یا حکومه‌تا هه‌ریما کوردستانا ئیراقی فیسته‌فالا سینه‌ما کوردی یا چواری ل له‌نده‌ن هاته‌ ریکخستن ب پیشکداریا ۶۰ فلما کو ۲۵ ژئ هه‌ریما کوردستانی بون ، کو دگه‌ل ژماره‌کا مه‌رنا فلمین سینه‌مایی بین وه‌لاتین ته‌وروی و ویلايه‌تین ئیکگرتی بین ته‌مریکی هاتبونه نیشادان .

سینه‌ما کوردی ئەوا خو ل سه‌ر قادا سینه‌ما جیهانی سه‌پاندی ، ره‌وایی و به‌رده‌وامیا خو ژ هه‌ولین خویه‌تی و ماندیبه‌ونه‌کا مه‌زن وه‌رگرته‌ی ، و بیگومان ئەو یا پیشکداریی دکه‌ت دبه‌ردانا روهاهیی دا ل سه‌ر لایه‌تین تاري بین که‌ساتیا مروفی کورد و مه‌ینه‌تین وی و قوناغین سیاسی بین گرنگ د پیقارژویا دوزا کوردی دا، و ب ده‌نگ و ره‌نگ شیا وی چهندي بده‌ته فی که‌سایه‌تی یا په‌یف نه‌شیاپین بده‌نی ، دده‌مه‌کی دا کو نه‌پارین گه‌لی کورد هه‌می ری و شیواز بکارئیناينه بو ژناقبرنا ناسناما وی یا ره‌وشه‌نبیری و داهینانی . و ده‌می کوردا مه‌ینه‌ت و کیشین خو برتیا سینه‌مایی ب شیانین ته‌کنیکی و درافی بین ل به‌ر ده‌ست نیشادان ، ده‌وله‌ته‌کا وه‌کی تورکیا چ پی ئەما ده‌ست ب به‌رهم ئینانا فلمه‌کی بکه‌ت کو مه‌زنترین قلم بیت د میژویا سینه‌ما تورکی دا د به‌رهم ئینانی دا ژ رویی هیزا سه‌رمایه‌ی هه‌ کو پتر ژ ۱۲ ملیون دولاړی چون ، ئەوژی بو به‌لافکرنا که‌رب وکینی د راستا هیقی و ئومیدین واندا .

ته‌گه‌ر کاوداتین سیاسی دهاریکاریان دا هونه‌رهنه‌ندین کورد شین گه‌له‌ک ده‌ستکه‌فتین هونه‌ری و جوانکاری بده‌سحقه‌ ئینن ، و دا

به‌هره‌مندیین مروفايه‌تی ب سه‌رکه‌فن ، و دبیت ب پیش هه‌فکویفین خو که‌تبان یین ل به‌ری وان چویسه د جیهانا سینه‌مایی دا . دسه‌ر هندیژا بی کوردی شوین تلین تاییه‌تین خو دفی بیافی دا هه‌بن سه‌ره‌رای مه‌ینه‌تین وی ، و سینه‌ما کوردی ل دویف هه‌می پیقه‌را یا بویه دوره‌یه‌کی دیار کو حه‌ز ل باشبوئیه ، و بتنی ئەو پیندقی ب هاندان و پشته‌فانیی بو یو پیشقه‌چونی

کوردستان : دوورویا عروبه‌تی حسام عبتانی

مه‌رگه‌ساتا کوردی چ هه‌سوزینی د جادادا ته‌ره‌بی دا نا هه‌لئخیت . ب سه‌دان هزار ته‌رمین کوردا بین د شه‌ریین حکومه‌تا ئیراقی دا ل دژی وان هه‌ر ژ ده‌می دامه‌زاندنا ده‌وله‌تا مه‌رکه‌زی و تا گه‌هه‌شتیه گوپیته‌کا وی د هه‌وین نه‌فالا ل د دوماهیا سالین هه‌شتییان که‌تین چیا وه‌سا نا ئینن د هوشا ته‌ره‌بی دا .

ته‌ره‌ب چ رژیم یان گه‌ل چ زحمه‌تا وه‌سا نابینن د به‌هانه‌کرننا وان مه‌ینه‌تین ده‌سه‌لاتین به‌غدا ب سه‌ری کوردا ئینان . و رایا ته‌ره‌بی یا به‌ریه‌لاف ئەوه کو سه‌رکردایه‌تین کوردی ده‌ست دگه‌ل پروژین ته‌مریکی و ئیرانی (ل سه‌ر ده‌می شاهی و بین ددویفدا) و په‌یوه‌ندیین دگه‌ل ئیسراییلی هه‌بو ، کو فی چهندي که‌ریه‌کا به‌هانه‌کری به‌لکو یا پیندقی ژبی بو وان په‌یداگر ژلای ده‌سته‌لاتدارین ئیراقی بو پاراستنا <<ده‌رگه‌می روژه‌لاتی جیهانا ته‌ره‌بی >> و <<مه‌تالی ته‌ره‌بی >>

ته‌ف را و بوچونه چ به‌ایه‌کی بو کومه‌کا راستیین میژویی نادان ژ هندی کو کورد ل پلا ئیککی نه ته‌ره‌بن زمانئ وان هاتیه گوهرین ، نه‌ژی تورکین چپانه ل دویف گوتنا تورکیا یا هه‌فشپوه دگه‌ل هه‌فکویفا خو یا ته‌نتروپولوژی یا ته‌ره‌بی . و چ پویته‌ی ب هه‌ولین زورین کوردا نا دهن بو ته‌نکیدکرنا مافی وان بی ساده د

پاراستنا توره و ناسنامه و میژویا خودا.

بو پتر هویریبیلی دی بیژین پشتگوه‌هه‌فاتیئا ته‌ره‌بی و ب تاییه‌تی یا ئیراقی بو هه‌می مافی کوردا ، ژ مافی چاره‌نقه‌سازئ تا راده‌ریزنا ره‌وشه‌نبیری ، یا دگه‌له‌ک قوناغادا ده‌ریاز بوی ژ نه‌قرازی و نشیقا ، بگره ژ ریکه‌فتنناما ده‌سته‌لاتا خو بخویی دناقه‌را به‌غدا (و بارزانیی نه‌مر) دا ل سالا ۱۹۷۰ یی و ئەو نشیقا کاره‌ساتی یا ریکه‌فتنا ئیرانی ئیراقی دگه‌ل خو ئینای پشتی بورینا پینچ سالا ل سه‌ر وی میژویی ، پاشی گه‌هه‌شتیه گوپیته‌کا خو د هه‌وین نه‌فالا و سه‌رکوتکرنا سه‌ره‌لدانا نادارا ۱۹۹۱یدا .

دده‌مه‌کی دا کو ته‌ره‌ب ب شپوه‌کی گشتی پشته‌فانین سه‌دامی بون د هه‌می قوناغین شه‌ر و هه‌فرکیین وی دا دگه‌ل کوردا ته‌وین ژلای خوه‌ هه‌لوپستین جودا ژ به‌غدا هه‌ی ل وی ده‌می ..... ته‌ره‌ب چ پشته‌فانیا دوزا کوردی نه‌کر ژبه‌ر ژماره‌کا نه‌گه‌را کو هنده‌ک دگریدی په‌یوه‌ندیین دگه‌ل سه‌دامی بون و هنده‌ک هه‌دگه‌ریان بو ترسا لقیئا کوردا ل وه‌لاتین وان .

به‌لی گرنگترین ته‌گه‌ر ب ئیک جاری خود پیکهاته‌کی ره‌گه‌زی ده‌رونی دا دبینه‌ته‌فه کو بین پی هنگافتی رازی نانن به‌ری خو بده‌نه مافی بی دی ده‌بوئیدا ژلی ره‌واییا جوداهیی و گرنگیا وی . سه‌دام حسینی پشته‌فانیه‌کا ته‌ره‌بی یا مه‌زن هه‌بو د شه‌ری دژی ئیرانی ل سالین ۱۹۸۰ و ۱۹۸۸ یدا ، کو ته‌فه ئەو ده‌م بو یی پیلا سه‌رکوتکرنا وی یا نافخویی ئەوا ژ هه‌می پیکهاتین گه‌لی ئیراقی گرین گه‌هه‌شتیه گوپیته‌کا خو .

ته‌ره‌ب ل پشتا سه‌دامی راوستیان د شه‌ری ویدا دژی گه‌لی خو ، ب ئاشکرایی و بدزیغه ، پتر ژ پشته‌فانیکرنا وی د شه‌ری دژی ئیرانی دا ، و ته‌گه‌ر وانه‌ک هه‌بیت ئەم بوخو ژ بیده‌نگیا ته‌ره‌بی ل به‌رامبه‌ر کوشتارین به‌عسا سه‌دامی دراستا

وه‌لاتیین ئیراقی دا ب تاییه‌تی کوردا بگرین ، دی ئەو وانه بیت کو خویاتیئا ته‌ره‌بی دانئ ب مه‌ینه‌تین خو بتنی دکه‌ت ..... و دبیت ئەو تاوانین سه‌دامی دژی کوردا شه‌نجام داین دووروییا ژ هه‌میان دیارتر بیت دوی شیوازی دا بی هوشا ته‌ره‌بی یا تاکره‌و پی به‌ری خو دده‌ته خو و دوزا خو . و دده‌مه‌کی دا کو وه‌لاتی و ده‌سته‌لاتدارین ته‌ره‌ب د پشته‌فان بون دگه‌ل سه‌دامی ل سه‌ر فه‌کوشتنا کوردا و به‌ره‌نگارین ته‌ره‌ب ، ئەو بی داخواز دگه‌ن چاڤ ل وی ئیککی نه‌هینه نوقاندن یا ته‌ره‌ب توشدینی نه‌ک ل فلسینی بتنی به‌لکو ل هه‌ر کوژیه‌کی ته‌ره‌به‌ک ئی توشی سه‌ره‌ده‌ریه‌کا ره‌گه‌ز په‌رستی دبیت .

نابیت ره‌واییا داخوایین مافیین ته‌ره‌با ره‌واییا داخوایا مافیین که‌سین دی ره‌ت که‌ت کو ته‌ره‌ب پینشیل دگه‌ن . و هه‌رچه‌نده دوزا کوردی ل ئیراقی پینشداچونه‌کا به‌رچاڤ بخوه‌ دیتیه ، به‌لی هیشتا هوشا ته‌ره‌بی هه‌ر ئەوه ده‌مان شیوازی سه‌ره‌ده‌ریکرنی دگه‌ل نه‌ته‌وین دی بین ل ده‌وله‌تین ته‌ره‌بی کو هیشتا ئەو نه‌ته‌وه ل وه‌لاتین ته‌ره‌بی توشی سته‌م و مه‌ینه‌تا دین ..... یا ب ترستر دفی گوتنا مه‌دا ، راوستیان و پشته‌فانیکرنا سه‌دامی و لاسایکه‌ریین وی ل سه‌ر رییا سه‌رکوتکرنا کیمه‌نه‌ته‌وه و به‌ره‌نگارا دا ، و بلنکرننا ئالایی عروبه‌تی و هه‌فرکیا دگه‌ل ئیسراییلی د ئیک ده‌م دا نه‌ک بتنی دی عروبه‌تی به‌لکو کینشا فلسینی بخوژی ژ نافه‌روکی فالاکه‌ت و قانونی کو دبیت ل سه‌ر ئاقابیت ، به‌لکو دی هیقین دورستبونا هشیاریه‌کا سیاسی یا ته‌ره‌بی ژناق به‌ت کو بشیت به‌ره‌ف پروژه‌کی بلندتر ژ کیشین تانیغه‌گه‌ری و عه‌شاییری و تاک لای و ده‌سته‌لات و په‌یوه‌ندیین وی بیته ، کو ئەو ته‌گه‌ری مه‌نده‌هوشیا ته‌ره‌بایه به‌رامبه‌ر ژنده‌بونا وی سفاکتیا جیهان پی به‌ری خو دده‌ته داخوایین

ب: محمود سلیمان

وان ، دده‌مه‌کی دا کو ته‌ره‌ب بخو ب چاڤ سفاکتیه‌کا پتر ب دووچارکی و سی جارکی به‌ری خو دده‌ته داخوایین گه‌لین سته‌م دید و ته‌په‌سه‌ریین ل ده‌وله‌تین وان دژین .

ته‌ری ئەو شه‌بونه‌کا ره‌وشه‌نبیری ل سه‌ر کوردا ؟

ری دان بو ویستگه‌هه‌کا تورکی په‌خشا خو ب زمانئ کوردی بکه‌ت د بیست وچار ده‌م ژمیران دا د هه‌وله‌کیدا بو راکیشانا بینه‌ر و گوهدارا ل کوردستانا تورکیا .... تورکیا یاسایه‌ک ده‌رکریه کو به‌ندن ل سه‌ر په‌خشا ب زمانئ کوردی و زمانین کیمه‌ نه‌ته‌وین دی (وه‌کی ته‌ره‌ب و شه‌رکه‌سا....) پشتی ره‌خنین زورین ئیکه‌تیا ته‌وروی ل وان به‌ندا گرین .

و ته‌ف یاسایی نوی بی په‌رله‌مانئ وی وه‌لاتی ل به‌ری چهنه‌ روزان ده‌رکری دریزه‌پیدانه بو بیاره‌کا په‌رله‌مانی یا پشت ب که‌تالی (T.R.T) بی حکومه‌تی به‌ستی بو په‌خشکرنا به‌رنامین نیف ده‌م ژمیری بین حه‌فتیانه بزمانئ کوردی و هنده‌ک زمانین نه‌ته‌وین دی ل سالا ۲۰۰۴ ی ئەوژی بو رازیکرنا ئیکه‌تیا ته‌وروی کو تورکیا ل به‌ره‌ بیته نه‌ندام ئیدا.

و تیله‌فزیونا (T.R.T) یا حکومه‌تی دی هه‌ولده‌ت ب نازادانه په‌خشا خو ب زمانین نه‌ تورکی که‌ت ، و بیگومان فی چهندي دی رهنگدانه‌فه‌یا خو یا ته‌ریین ل سه‌ر په‌یوه‌ندیین کوردی تورکی هه‌بیت نه‌خاسمه‌ کو ته‌فه ب ده‌مان ساله کورد ژ هه‌ولین ل بن پیکرن و ژناقبرنا ره‌وشه‌نبیریا خو دنالن ، هه‌ر چه‌نده کوردا چ خه‌مساری د بجه ئینانا ته‌رکین خودا نه‌کره‌یه دراستا ده‌وله‌تا تورکیادا کو ئەو خزمه‌تا له‌شکری دگه‌ن و باجین خو دهن و خو لویی کوردی ل ته‌ورویا بی هه‌ول دده‌ت تورکیا بچیه دناف یانه‌یا ته‌وروی دا .... به‌لی پسپار ل فتره ئەوه ته‌ری ئەم دی ژنوکه ویغه شه‌بونه‌کا ره‌وشه‌نبیری یا رژدا تورکی دراستا کوردا دا بینن ؟ !...